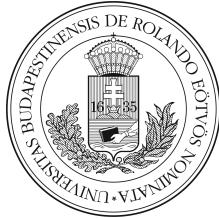

Szakdolgozat

Mester Zsolt Ferenc

2018

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Informatikai Kar
Információs Rendszerek Tanszék

Keretrendszer anomáliák detektálásához CDR adatokban

Dr. Laki Sándor
Egyetemi adjunktus, PhD

Mester Zsolt Ferenc
Programtervező Informatikus BSc

Budapest, 2018

Szakdolgozat-téma bejelentő

A mobilszolgáltatók naplózzák a felhasználóikhoz tartozó eseményeket (hívásindítás, fogadás, sms küldés, fogadás, adat átvitel, stb.) ún. CDR rekordok formájában. Ezen adatok időbeli értékkel és geográfiai hely információval ellátva tartalmazzák az eseményeket.

A dolgozat célja egy olyan keretrendszer kifejlesztése, ami képes a telekommunikációs hálózatok CDR adataiban a megszokottól (anomáliák) eltérő események detektálására valós időben. Ilyen esemény lehet egy tüntetés, egy sport rendezvény, egy flashmob, stb. A kifejlesztendő keretrendszer továbbá képes lesz a detektált esemény néhány jellemzőjének előrejelzésére, ahol ez lehetséges - például a résztvevők jelenlegi és várható számának vagy a mozgásuk irányának meghatározására. Az adatok feldolgozását a keretrendszer back-end komponense végzi, mely valamilyen elosztott számítási megoldásra (Spark, Hadoop, Flink) fog épülni. A keretrendszer egy front-end alkalmazást is tartalmazni fog, mely tájékoztatást ad a felhasználójának a felfedezett anomáliáról és vizualizálja azok jellemzőit. Egy ilyen alkalmazás – többek között – segíthet a rendőrségnek és a mentő szolgálatoknak spontán kialakuló tömegek azonosításában és a kapcsolódó eseményekre/vészhelyzetekre való felkészülésében.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	2
Felhasználói dokumentáció.....	3
Szimulációs oldal.....	4
<i>Példa használat.....</i>	6
Grafikon elemző oldal.....	7
<i>Példa beállítás</i>	8
Terület kiválasztó oldal.....	9
Fejlesztői dokumentáció.....	11
Megoldási terv	11
<i>A probléma részletes specifikációja.....</i>	11
<i>Az adathalmaz felosztása.....</i>	16
<i>Az alkalmazás komponensei.....</i>	17
Megvalósítás	30
<i>Script.....</i>	30
<i>Webapp</i>	34
Tesztelés	35

Bevezetés

A fejlett országokban az emberek többsége rendelkezik már telefonnal. Telefonálhívást kezdeményeznek vagy fogadnak, üzenetet írnak vagy fogadnak, illetve fekapcsolódnak az internetre. Ezeket az eseményeket a telekommunikációs szolgáltatók naplózzák, illetve időbélyeggel és a georáciai hely információval látják el. Ezeket CDR-nek, azaz Call Detail Record-nak nevezzük.

A naplókat nagy méretű adatbázisoknak kell elköpzelni, amiben minden CDR bekerül. A nagy méretű adatbázisok tárolására és elérésére használt algoritmusok és rendszerek az útóbbit sokat fejlődtek (ez a *big data* téma köre). Ezeknek a nagy méretű adatbázisoknak az elemzését segítik a mesterséges tanulásban elért eredmények.

Ez utóbbit használom a dolgozatomban arra, hogy egy nagy méretű adatbázist elemezve megtaláljam az események közt az anomáliákat. Ilyen lehet egy sport rendezvény, egy koncert, egy tüntetés, stb. Egy ilyen alkalmazás segíthet a rendőrségnek és a mentő szolgálatoknak spontán kialakuló tömegek azonosításában és a kapcsolódó eseményekre / vészbelüzetekre való felkészülésében.

2014 elején a Telecom Italia egy versenyt hirdetett *big data* téma körben, melynek keretében közzétette a 2013 novemberében és decemberében Milánóban készült CDR-eket. Az adatok anonimizáltak, így a CDR-ek segítségével nem azonosíthatók be a szolgáltató ügyfelei. Ezt az adathalmazt fogom elemezni a dolgozatomban és ezekkel az adatokkal szimulálom a valós időben beérkező adattfeldogozását is.

Felhasználói dokumentáció

Az Anomaly Detector egy webalkalmazás, amivel anomáliákat lehet keresni Milánóban, 2013 decemberéből. Az anomáliákat a Telecom Italia telekommunikációs eseményei elemzésével határozza meg. Az alkalmazással valós idejű adatfeldolgozást is lehet szimulálni.

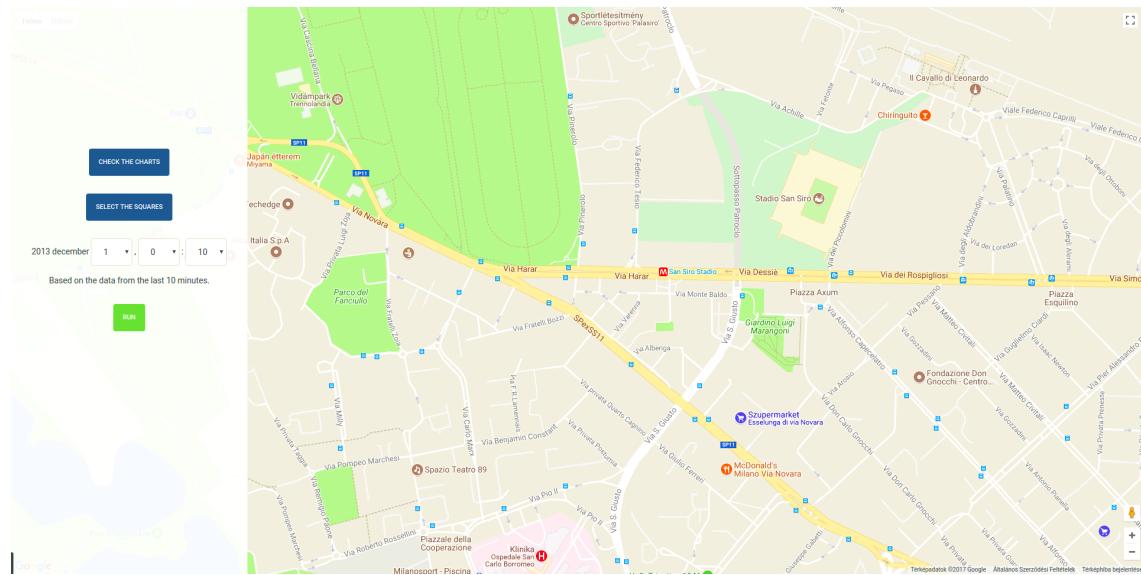
Az alkalmazás alkalmi használatra ajánlott. Azoknak lehet hasznos, akik kíváncsiak arra, hogy egy adott 2013 decembéri esemény Milánóban mennyire befolyásolta az emberek mobiltelefon használati szokásait. Például egy sport esemény vagy egy színházi előadás. Esetleg kimutatható-e anomália az eseményhez köthetően. Azok számára is érdekes lehet ez az alkalmazás, akik szeretnék jobban megismerni a mobilhasználati szokásokat Milánóban. Rendszeres használatra nem ajánlott, hisz nem tartalmaz ezt ösztönző funkciót, mint például valós időben beérkező adatok elemzése és vizualizálása. De azoknak, akiknek egy ilyen szoftver hasznos lenne (rendfenntartó szervek, mentő szolgálat vagy maga a telekommunikációs vállalat), láthatnak egy példát, hogy milyen eredménnyel lehetne anomáliákat detektálni egy hasonló adathalmazban, ha ők azt valós időben feldogoznák.

A webalkalmazás nem igényel semmilyen egyéb hardvert vagy szoftvert, mint amit a böngésző ajánlj. Fejlesztve és tesztelve 62-es Google Chrome és 57-es Firefox böngészőkkel lett. A térkép betöltése és frissítése viszont nagyban függ az internetkapcsolat sebességétől. Egy nagy felbontású képernyő segíthet a grafikonok elemzésében.

A webalkalmazás indításához csak a weboldalt kell betölteni egy böngésző segítségével. A javascript kódok futtatását engedélyezni kell, ha azok ki lennének kapcsolva.

Szimulációs oldal

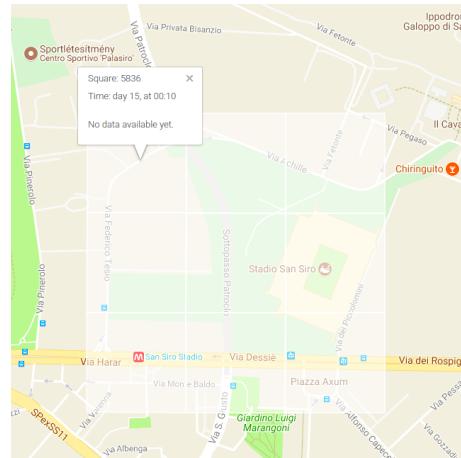
A weboldalt betöltve a következő képernyő fogad:

Ezen az oldalon lehet szimulációt indítani, a kiválasztott kezdő dátummal és területtel. A képernyő egészét elfoglalja a térkép. A térképet hasonlóan lehet mozgatni, mint egy Google Maps-et: egérrel húzogatható, és dupla kattintással, egér görgővel és a jobb alsó sarokban lévő gombokkal közelíthető / távolítható. Bal oldalon található a menü, aminek fehér háttere kicsit áttetsző. A legfelső gomb, a *CHECK THE CHARTS*, a grafikon nézegető képernyőre visz el, amiről a következő fejezetben lesz szó. A következő gomb, a *SELECT THE SQUARES*, a terület kiválasztó oldalra visz el, amiről szintén később lesz szó. A gomb alatt lévő sorban a dátumot választhatjuk ki: december egy tetszőleges napját és óráját, illetve 0, 10, 20, 30, 40 vagy 50 percet. A menü alján lévő zöld *RUN* gombal indítható a szimuláció. Amíg a szimuláció fut, addig a zöld *RUN* gombot egy piros *STOP* gomb cseréli le, ami alatt kékkel tájékoztató üzenetek jelennek meg:

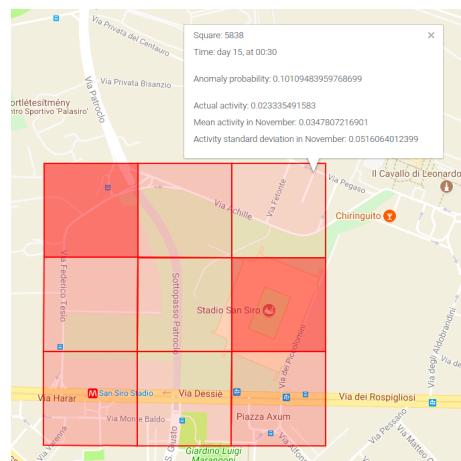

A szimuláció indításakor a kiválasztott területek négyzetei is megjelennek a térképen, fehérrel színezve. A négyzetekre kattintva megjelenik egy információs ablak, amiben még csak a terület azonosítója és az időpont látható:

Az indítás után az időpont és a terület nem módosítható, csak leállítás után. A szimuláció egy lépése a következőkből áll:

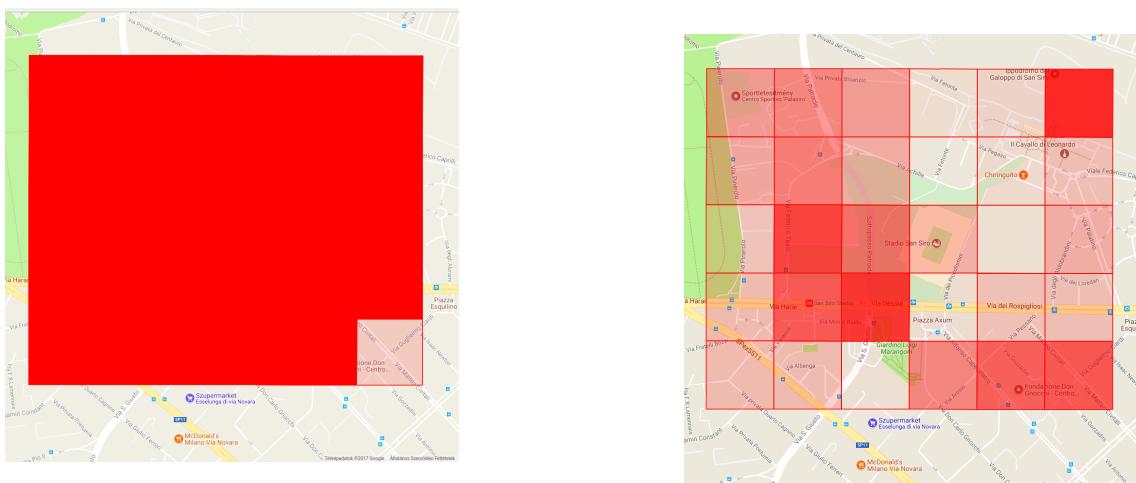
1. Beállítjuk, hogy mikor érkeztek be az adatok. Ilyenkor a *Processing data...* üzenet jelenik meg a menü alján.
2. Feldolgozzuk és elemezzük az adatokat. Az eddig megjelenített üzenet a menüben nem változik.
3. Megjelenítjük az eredményt a térképen. Az eddig megjelenített üzenet a menüben nem változik. Viszont a térképen a területek színe megváltozik egy, a teljesen átlátszó piros és az átlátszatlan piros szín közti állapotra. **A szín erőssége jelzi, hogy mekkora eséllyel történt anomália a környéken.** Az információs ablakban ekkor a következők jelennek meg:

- A terület azonosítója, ami egy 1 és 10000 közti egész szám.
 - Az anomália valószínűsége. Ez egy pozitív valós szám, aminek **értéke 1-nél is nagyobb lehet**. Ez az érték felel meg a négyzet színének. Ha az érték 0, akkor a négyzet teljesen átlátszó, ha 1, vagy annál nagyobb, akkor teljesen piros.
 - Az aktuális aktivitás értéke, ami egy pozitív valós szám.
 - A novemberi átlagos aktivitás értéke, ami egy pozitív valós szám.
 - A novemberi aktivitás szórása, ami egy pozitív valós szám.
4. Várunk a következő adathalmaz érkezésére. A tájékoztató üzenet a következőre változik: *Waiting for the next pack of data....* Az alkalmazás azt szimulálja, hogy 10 percenként érkeznek be az adatok, de nem vár ennyit, különben használhatatlanul lassú lenne a szimulációs mód.
- A szimuláció addig fut, még azt le nem állítjuk, vagy el nem fogynak az adatok (azaz december 31, 23:50-ig tud futni). A szimuláció bármikor megállítható. Hiba esetén a következő tájékoztató szöveg jelenik meg: *Something unexpected happened.*, és leáll a szimuláció.

Példa használat

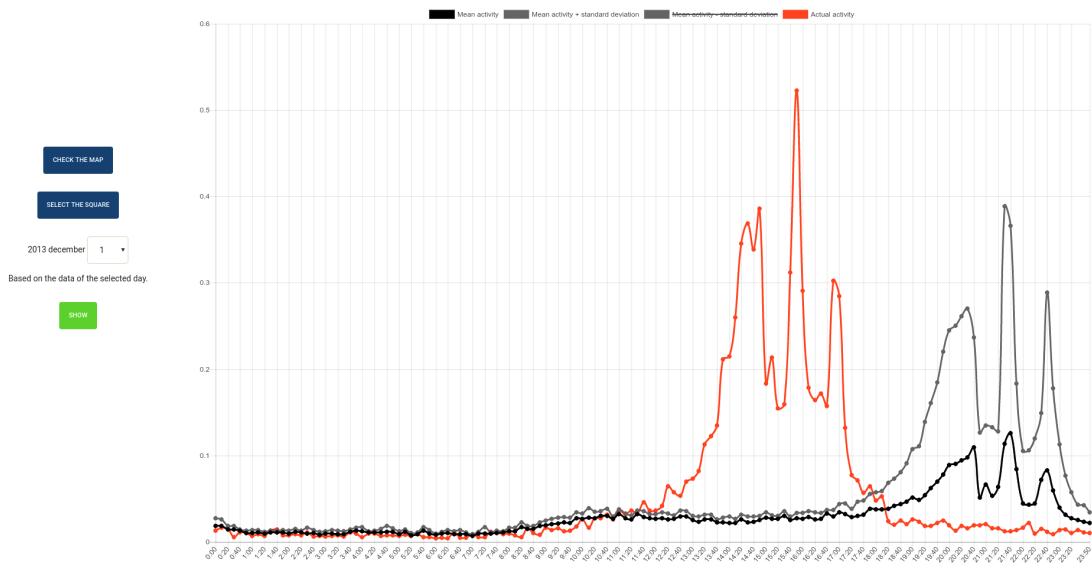
Válassza ki a San Siro stadiont és környékét, december elsejét és délután 5 órát, majd indítsa el a szimulációt. Ezt fogja látni 5 órakor és 6 órakor:

Ezen a napon egy Inter - Sampdoria focimeccs volt, ami délután 5 körül ért véget. Látni, hogy a tömeg körülbelül 1 óra alatt vonult el a környékről.

Grafikon elemző oldal

Ide akkor juthat, ha a szimulációs oldal menüjében megnyomta a *CHECK THE CHARTS* gombot. Az oldal kezdetben így néz ki:

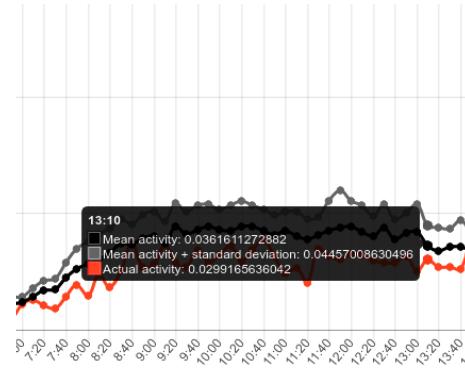

Ezen a képernyőn lehet grafikonon megnézni hogy az adott napon és az adott területen milyen volt:

- az adott napi aktivitás (narancs vonal),
- a novemberi átlagos aktivitás (fekete vonal),
- a novemberi átlagos aktivitás és a novemberi szórás összege (szürke vonal),
- a novemberi átlagos aktivitás és a novemberi szórás különbsége (ez is szürke vonal).

A képernyő jobb oldalát egy grafikon foglalja el, a bal oldalát pedig egy menü. A menü első gombja (*CHECK THE MAP*) a szimulációs oldalra visz. A második gomb (*SELECT THE SQUARE*) a terület kiválasztó oldalra (erről majd a következő fejezetben lehet olvasni). A második gomb alatti sorban a dátumot lehet kiválasztani, mégpedig 2013 december egy tetszőleges napját. A menü alján a zöld *SHOW* gombbal lehet lekérni a grafikont. A lekérés közben a *SHOW* gomb alatt egy kék tájékoztató szöveg jelzi, hogy folyamatban a megjelenítés: *Processing data....*

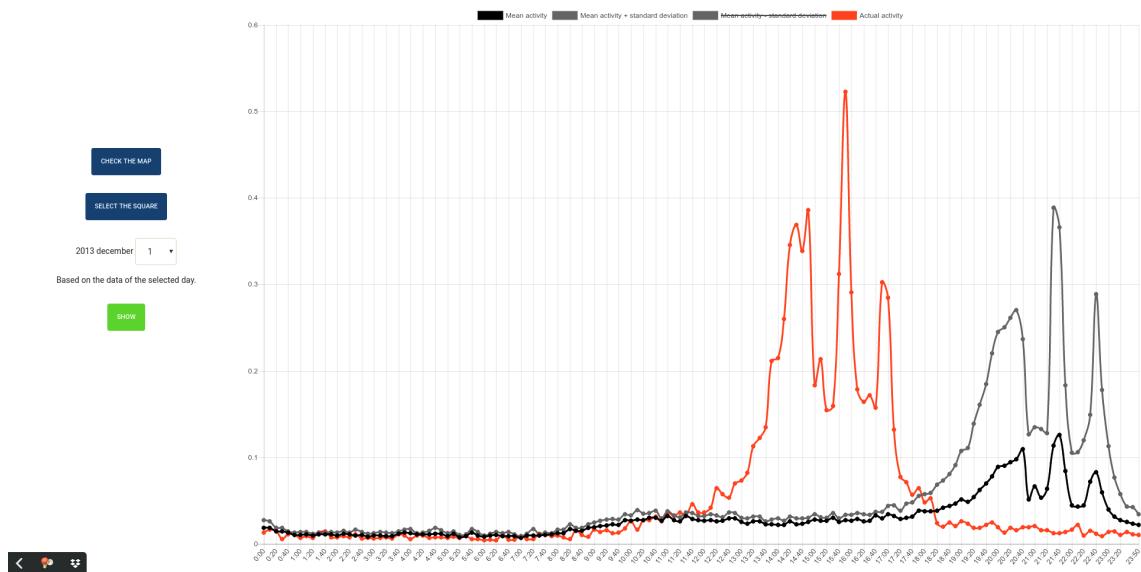
A grafikon vízszintes tengelye az időt reprezentálja: 00:00-tól 23:50-ig, 10 perces bontásban. A függőleges tengely az aktivitásnak felel meg, ami egy pozitív valós szám lehet. A grafikon tetején a vonalak címe és a hozzájuk tartozó szín található. A címükre kattintva ki-be kapcsolhatóak a vonalak. A második szürke vonal kezdetben ki van kapcsolva. A grafikonon mozgatva az egeret minden időpontra képes megjelennek a vonalak pontos értékei:

Hiba esetén a következő tájékoztató szöveg jelenik meg: *Something unexpected happened..*

Példa beállítás

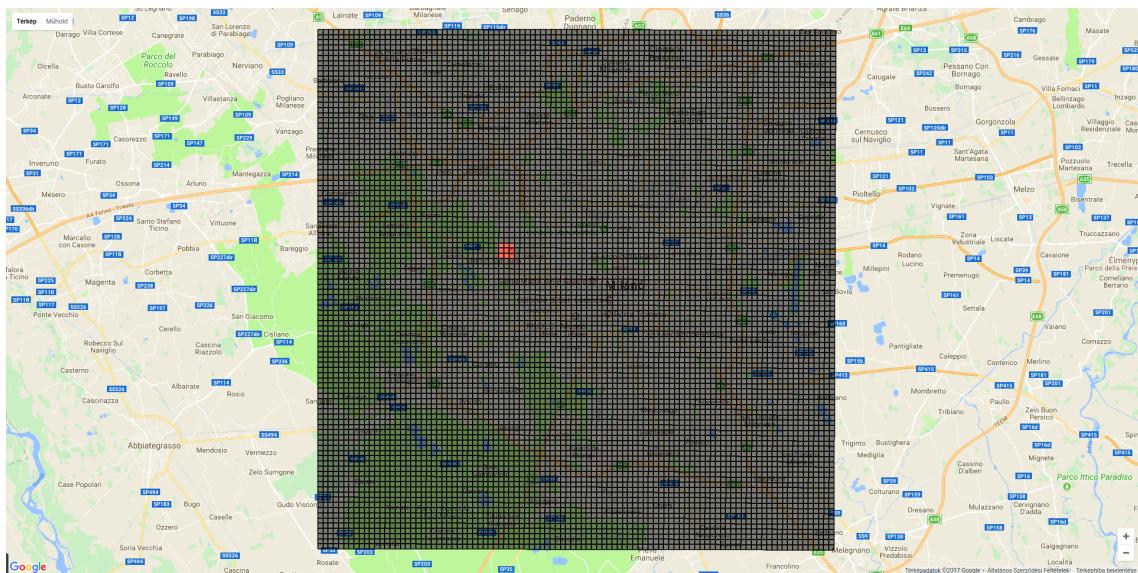
Válassza ki a San Siro stadiont, december elsejét és nyomja meg a SHOW gombot. Ekkor ezt fogja látni:

Azt látni, a délután 3 órakor kezdődő Inter - Sampdoria focimeccs előtt, a szünetben és a meccs után kiugró volt az aktivitás (naracssárga vonal). A novemberi átlagból azt is látszik, hogy a legtöbb novemberi meccs este 8-kor kezdődött. Ezért ilyen kiugró az átlag és a szórás.

Terület kiválasztó oldal

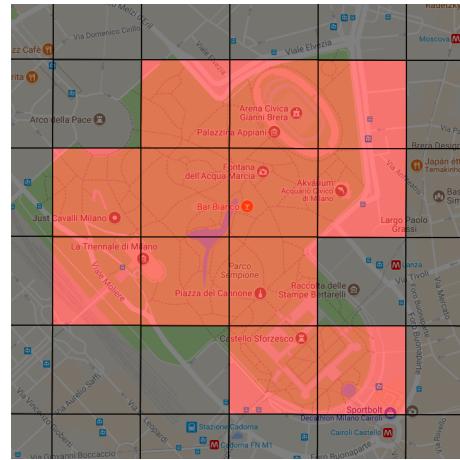
Ide akkor juthat, ha a főoldalon vagy a grafikon elemző oldalon a *CHECK THE SQUARE(S)* gombok valamelyikére kattintott. Az oldalnak két állapota van, attól függően, hogy a szimulációs oldalról vagy a grafikon elemző oldalról jött ide. A képernyő, ha a főoldalról jött ide, kezdetben így néz ki:

A képernyő kezdetben ugyanígy néz ki, ha a grafikon elemző oldalról jött ide. Annyi különsséggel, hogy akkor csak 1 négyzet van kijelölve.

Ezen az oldalon választhatjuk ki azokat a területeket, amiket elemezni akarunk a szimulációban vagy a grafikonokon. **Szimuláció esetén több terület is kiválasztható (akár az összes, de legalább 1), grafikon esetén viszont csak pontosan 1.**

A térképen hasonlóan mozoghatunk, mint a a szimulációs oldal térképéén. A területeket kattintással jelölhetjük ki / törlhetjük ki a jelölést. A piros négyzetek a kijelölt négyzetek, a feketék a nem kijelöltek:

A kijelölés azonnal érvénybe lép, így egy vissza navigálás után, már ennek megfeleően fog működni a szimuláció és ennek megfelelően jelennek meg az adatok a grafikonokon is.

Fejlesztői dokumentáció

Megoldási terv

A probléma részletes specifikációja

Adathalmaz

A Telecom Italia 2014 elején közzétette a 2013 novemberében és decemberében, Milánóban naplózott felhasználói aktivitást. ODbL (Open Data Commons Open Database License) 1.0 licensz alatt érhető el. Jelenleg mindenki számára elérhető a *dandelion.eu*-n, ami így mutatja be az adathalmazt:

At the beginning of 2014, Telecom Italia launched the first edition of the Big Data Challenge, a contest designed to stimulate the creation and development of innovative technological ideas in the Big Data field. SpazioDati is the technology partner hosting the data distribution platform, using dandelion.eu.

Datasets were released only to be used by the participants: after the end of the contest, the demand for those datasets has raised. That's why the initiative "Open Big Data" was born.

We now have that data freely available for anyone to use: we publish it as Open Data because we want people to reuse it!

[HTTPS://DANDELION.EU/DATAMINE/OPEN-BIG-DATA/, 2017. 12. 02.](https://dandelion.eu/datamine/open-big-data/)

Az adathalmaz specifikációja a *dandelion.eu*-ról:

This dataset provides information about the telecommunication activity over the city. The dataset is the result of a computation over the Call Detail Records (CDRs) generated by the Telecom Italia cellular network over the city. CDRs log the user activity for billing purposes and network management. There are many types of CDRs, for the generation of this dataset we considered those related to the following activities:

- Received SMS: a CDR is generated each time a user receives an SMS
- Sent SMS: a CDR is generated each time a user sends an SMS
- Incoming Calls: a CDR is generated each time a user receives a call
- Outgoing Calls: CDR is generated each time a user issues a call

- Internet: a CDR is generated each time
 - a user starts an internet connection
 - a user ends an internet connection
 - during the same connection one of the following limits is reached:
 - 15 minutes from the last generated CDR
 - 5 MB from the last generated CDR

By aggregating the aforementioned records it was created this dataset that provides SMSs, calls and Internet traffic activity. It measures the level of interaction of the users with the mobile phone network; for example the higher is the number of SMS sent by the users, the higher is the activity of the sent SMS. Measurements of call and SMS activity have the same scale (therefore are comparable); those referring to Internet traffic do not.

Spatial aggregation: different activity measurements are provided for each square of the Milano GRID.

Temporal aggregation: activity measurements are obtained by temporally aggregating CDRs in timeslots of ten minutes

[HTTPS://DANDELION.EU/DATAGEMS/SPAZIODATI/TELECOM-SMS-CALL-INTERNET-MI/DESCRIPTION/, 2017. 12. 02.](https://dandelion.eu/datagems/spaziодati/telecom-sms-call-internet-mi/description/)

Az előzőből fontos kiemelni azt, hogy a beérkező és a kimenő SMS-ek és hívások egymással összehasonlítható számok, még az internethasználatból generált aktivitás nem hasonlítható össze a többivel.

Az adatok fájlként érhetők el és tölthetők le. Az adatfájlok formátuma tsv (tab separated values). minden naphoz egy fájl tartozik. Egy fájl körülbelül 300 MB, a teljes adathalmaz pedig 20 GB. A fájlok tartalmának és sémájának leírása a *dandelion.eu*-ról:

1. **Square id:** the id of the square that is part of the Milano GRID; TYPE: numeric
2. **Time interval:** The beginning of the time interval expressed as the number of millisecond elapsed from the Unix Epoch on January 1st, 1970 at UTC. The end of the time interval can be obtained by adding 600000 milliseconds (10 minutes) to this value. TYPE: numeric

3. **Country code:** The phone country code of a nation. Depending on the measured activity this value assumes different meanings that are explained later. TYPE: numeric
4. **SMS-in activity:** The activity in terms of received SMS inside the Square id, during the Time interval and sent from the nation identified by the Country code. TYPE: numeric
5. **SMS-out activity:** The activity in terms of sent SMS inside the Square id, during the Time interval and received by the nation identified by the Country code. TYPE: numeric
6. **Call-in activity:** The activity in terms of received calls inside the Square id, during the Time interval and issued from the nation identified by the Country code. TYPE: numeric
7. **Call-out activity:** The activity in terms of issued calls inside the Square id, during the Time interval and received by the nation identified by the Country code. TYPE: numeric
8. **Internet traffic activity:** The activity in terms of performed internet traffic inside the Square id, during the Time interval and by the nation of the users performing the connection identified by the Country code. TYPE: numeric

Files are in tsv format. If no activity was recorded for a field specified in the schema above then the corresponding value is missing from the file. For example, if for a given combination of the **Square id s**, the **Time interval i** and the **Country code c** no SMS was sent the corresponding record looks as follows:

s \t i \t c \t \t SMSout \t Callin \t Callout \t Internettraffic

where **\t** corresponds to the tab character, **SMSout** is the value corresponding to the **SMS-out activity**, **Callin** is the value corresponding to the **Call-in activity**, **Callout** is the value corresponding to the **Call-out activity** and **internettraffic** is the value corresponding to the **Internet traffic activity**.

Moreover, if for a given combination of the **Square id s**, the **Time interval i** and the **Country code c** no activity is recorded the corresponding record is missing from the dataset. This means that records of the following type

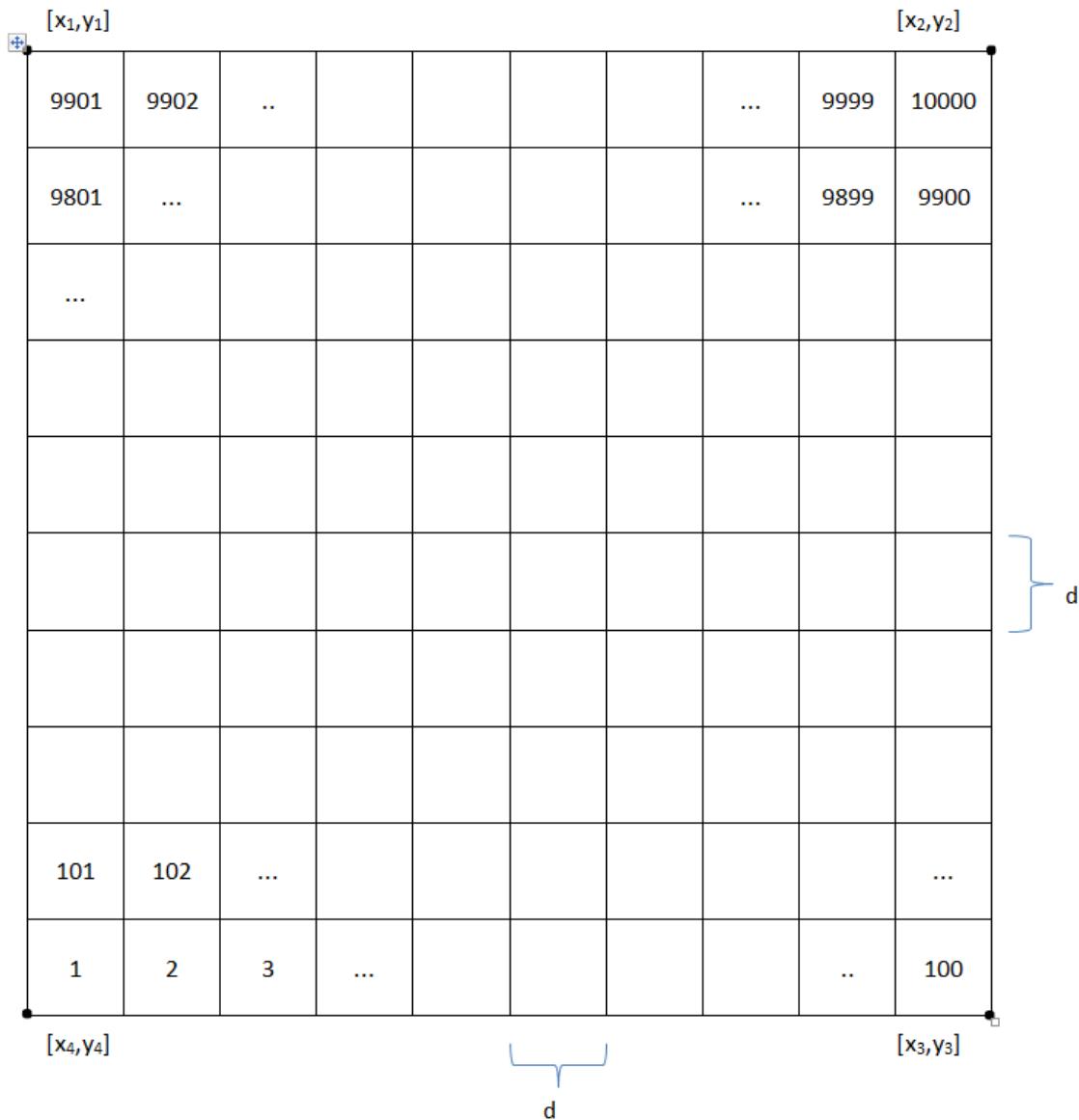
s \t i \t c \t \t \t \t \t

are not stored in the dataset.

<HTTPS://DANDELION.EU/DATAGEMS/SPAZIODATI/TELECOM-SMS-CALL-INTERNET-MI/RESOURCE/>, 2017. 12. 02.

Amit a specifikáció *numeric* típusnak ír, az egy valós számot jelent.

A fent említett négyzetek azonosítója (*Square id*) Milánó egy területének felelnek meg, mégpedig eszerint:

HTTPS://DANDELION.EU/MEDIA/UPLOADS/IMAGES/MILANO_GRID_4326.PNG, 2017. 12. 02.

A képen látható koordináták és távolságok a következők:

$$\begin{aligned} [x_1, y_1] &= [9.011533669936474, 45.56821407553667] \\ [x_2, y_2] &= [9.312688264185276, 45.56778671132765] \end{aligned}$$

```
[x3,y3] = [ 9.311521155996243, 45.356261753717845 ]
[x4,y4] = [ 9.011490619692509, 45.356685994655464 ]
d: 235 m
```

<HTTPS://DANDELION.EU/DATAGEMS/SPAZIODATI/MILANO-GRID/DESCRIPTION/>, 2017.
12. 02.

Feladat

A feladatom ennek az adathalmaznak a segítségével anomáliákat keresni a felhasználói aktivitásban. Anomáliának tekintsük az átlagos aktivitástól eltérő aktivitást. De mi az az aktivitás, az átlagos aktivitás és az átlagos aktivitástól eltérő aktivitás?

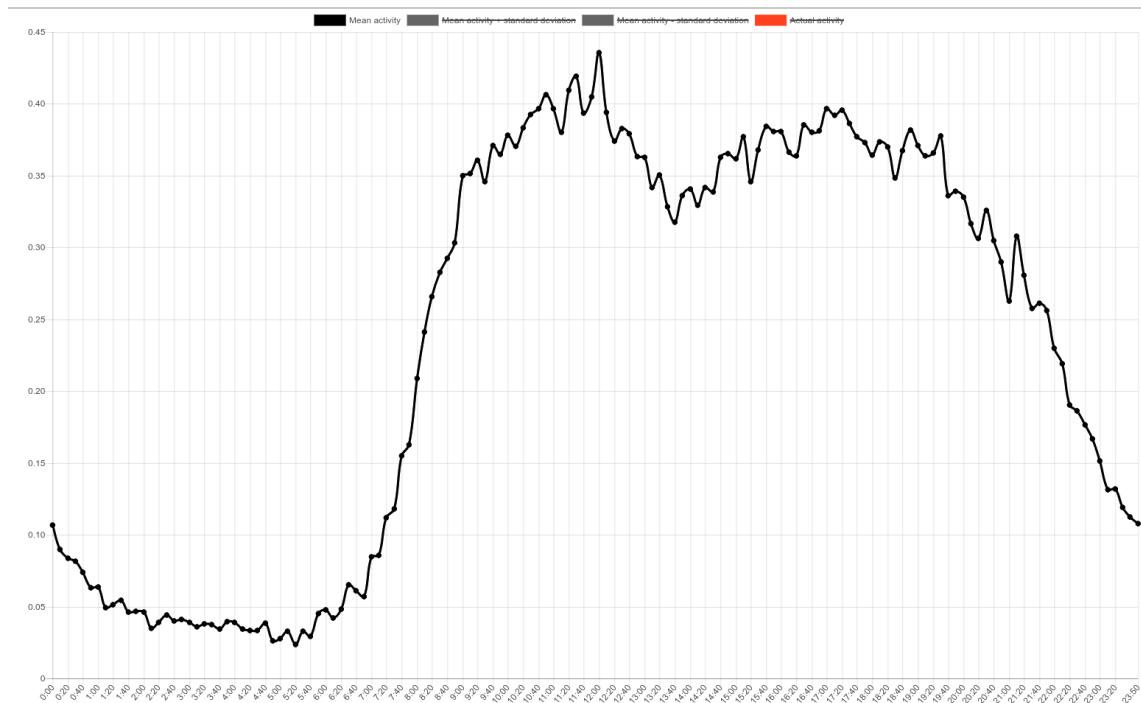
- **Aktivitás:** egy valós szám, ami a felhasználók internethasználatából, az indított vagy fogadott telefonhívások számából és a küldött vagy kapott SMS-ek számából lett generálva. Mivel az előbb említett számok megtalálhatóak az adathalmazban minden négyzetre és időpontra, ezért azokat tudjuk használni az aktivitás kiszámítására. Az aktivitás tartozhat egy terület és egy időintervallum párosához, például a 42-es négyzeten 2013 december 3-án 10:00-tól 10:10-ig vagy a 3-as négyzeten 2013 november első napjától november utolsó napjáig. Így ha minél nagyobb időintervallumot veszünk, valószínűleg annál nagyobb aktivitást is fogunk kapni.
- **Átlagos aktivitás:** egy szám, ami egy terület egy napon belüli időintervallumához tartozik. Például a 42-es négyzeten 15:10-től 15:20-ig. Az átlagos aktivitást egy terület egy időintervallumához úgy számoljuk ki, hogy vesszük az összes olyan már ismert aktivitást, ami arra a területre és arra az időintervallumra vonatkozik és ezeket átlagoljuk. Az előző példánál maradva (42-es négyzeten 15:10-től 15:20-ig), az átlagos aktivitást kiszámolhatjuk a 42-es négyzet 2013 november 1. 15:10 - 15:20, november 2. 15:10 - 15:20, stb aktivitásokból. Ha már legalább 2-ből számultuk ki, akkor azt már átlagosnak tekintjük, még ha abból nem is lehet sok következtést levonni.

- **Átlagos aktivitástól eltérő aktivitás (anomália):** egy szám, ami egy átlagos aktivitáshoz és egy aktivitáshoz tartozik, ahol a terület és az időintervallum is megegyezik. Ezt a számot az adott átlagos aktivitásból és az adott aktivitásból (nevezük ezt aktuálisnak) számoljuk ki. A szám arra kell, hogy reflektáljon, hogy történt-e a területen az aktuális időintervallumban valami szokatlan esemény, mint például egy sport rendezvény vagy egy színházi előadás.

Az adathalmaz felosztása

Hogy megfelelő mennyiséggű aktivitásból számoljam ki az átlagos aktivitást, ezért az adathalmazt 2 részre osztom:

- A novemberi adatokat használom arra, hogy kiszámoljam az átlagos aktivitást az összes területre és az összes időintervallumra. Ezeket az adatok még csoportosítom aszerint, hogy egy nap hétvégére vagy hétköznapra esik. Tehát például az átlagos aktivitás a 42-es négyzeten 15:10 és 15:20 között más lesz, ha egy hétköznapot és más lesz, ha egy hétvégét nézünk. Ez azért szükséges, mert egy átlagos hétvégén az aktivitás kissébb, mint egy átlagos hétköznapon. Például itt van a 6547-es területen a hétköznap (az első kép) és a hétvége (a második kép):

Látható, hogy hétvégén napközben 0.25 és 0.35 között mozgott aktivitás, míg hétköznap 0.35 és 0.45 között. Ha több évnyi adat állna rendelkezésre, akkor érdemes lenne a hét minden napjára lebontani az átlagos aktivitást.

- A decemberi adatok lesznek a teszt adatok. Az alkalmazásban is decemberből lehet majd időintervallumot kiválasztani, mind a szimulációnál, mind a grafikonoknál.

Az alkalmazás komponensei

Az alkalmazás 3 komponensből épül fel:

- Egy script, ami feldolgozza az adatokat és kiszámolja az átlagos novemberi aktivitást és az aktivitás szórását minden négyzetre és minden időintervallumra (beleértve a hétvégét és a hétköznapot is). Ezen felül még kiszámolja december minden időintervallumára és minden területére az aktivitást. Az adatokat egy adatbázisba menti el.
- Egy backend komponens, aki az adatbázist tudja olvasni. Tőle kérhetők le adatok az adatbázisból.
- Egy frontend komponens, ami a szimuláció és a grafikonok megjelenítéséért felel.

A 3 komponens kapcsolata:

- A script nem tud sem a backend-ről, sem a frontend-ről, ō csak az adatbázis elkészítéséért felel.
- A backend nem tud semmit a frontend-ről, ō csak az script által generált adatbázis olvasásáért felel.
- A frontend a backend-től tudja lekérdezni az neki éppen szükséges adatokat.

Script

Ez egy Python script lesz. Azért a Python-t választottam, mert:

- népszerű nyelv a közösség körében a mesterséges tanulásos algoritmusokhoz és alkalmazásokhoz, így az interneten könnyen találhatok választ a kérdéseimre.
- a *NumPy* és *scikit-learn* library-kre tudok támaszkodni, ha mesterséges tanulással kapcsolatos algoritmust akarok futtatni.

A következő paraméterekkel lehet inicializálni az algoritmust:

-h, --help

show this help message and exit

-a {visualize,save}, --action {visualize,save}

Which action to perform. The visualization will display the polinoms. The save will insert the results to a database.

--training TRAINING

Path to the root directory of the training dataset. It can be relative or absolute.

--testing TESTING

Path to the root directory of the testing dataset. It can be relative or absolute.

--square_from SQUARE_FROM

The first square to analyze. It can be a value from 1 to 10000. It can be the equal or less than --square_to.

--square_to SQUARE_TO

The last square to analyze. It can be a value from 1 to 10000. It can be the equal or greater --square_from.

-f {sms-in,sms-out,call-in,call-out,internet} [{sms-in,sms-out,call-in,call-out,internet} ...], --features {sms-in,sms-out,call-in,call-out,internet} [{sms-in,sms-out,call-in,call-out,internet} ...]

Which features to use to generate the activities. Also, comma separated values are valid, which means it will combine the given features. By default, it combines all the features.

A kétféle futási mód a vizualizáció és a mentés. Az előbbi tesztelésre lesz hasznos, az utóbbi pedig magának a script-nek a célja.

A --square_from és a --square_to kapcsolók azért fognak kelleni, hogy kevesebb memóriával rendelkező gépeken is tudjon futni a script. A scriptnek azért lesz nagy a memória igénye, mert be kell olvasnia 20 GB szöveges fájlt és a memóriában kell addig tartania, még fel nem dolgozza azokat.

A --features kapcsoló teszteléshez lesz hasznos. De a végleges adatbázis legeneráláshoz nem kell használni, hisz ott az összes feature-ből szeretnénk legenerálni az aktivitást.

A script az *Adathalmaz* fejezetben leírt adatfájlok ból dolgozik. Ezeket a fájlokat el kell helyezni egy-egy mappában, az egyikben a novemberiket, egy másikban a decemberiket. Például így:

```

zsmester@thinkpad:~/big-data-repository/milano/cdr$ tree
.
├── 2013-11
│   ├── sms-call-internet-mi-2013-11-01.txt
│   ├── sms-call-internet-mi-2013-11-02.txt
...
│   ├── sms-call-internet-mi-2013-11-29.txt
│   └── sms-call-internet-mi-2013-11-30.txt
└── 2013-12
    ├── sms-call-internet-mi-2013-12-01.txt
    ├── sms-call-internet-mi-2013-12-02.txt
...
    ├── sms-call-internet-mi-2013-12-30.txt
    └── sms-call-internet-mi-2013-12-31.txt
2 directories, 61 files

```

A script-nek ezeknek a mappáknak relatív vagy abszolút útvonalát kell megadni a *--training* és a *--testing* kapcsolók segítségével.

A script-et fel lehet osztani funkciók mentén különböző modulokra:

- **detect_anomaly.py**: Ez a belépési pont. Ezt kell elindítani az előbb írt argumentumokkal.
- **initialise.py**: Tartalmazza az inicializáláshoz szükséges logikát, mint például az argumentumok beolvasása.
- **common_function.py**: Biztosan lesz pár olyan függvény, amit több modulból is szeretnénk hívni, de nem tartozik egyikhez sem, mert azoknál általánosabb (például egy sor hozzáadása egy mátrixhoz), akkor azokat ide tesszük.
- **constants.py**: Azok a konstansok, amik nem fognak változni a script futtása alatt.
- **preprocess.py**: Az adathalmaz feldolgozásához szükséges logikát fogja tartalmazni.

- **display.py:** Ha vizualizációs módban indítottuk el a script-et, akkor ezt a modult fogja beimportálni, hogy megjelenítse a grafikonokat.
- **interpolate.py:** Ha vizualizációs módban indítottuk a script-et, akkor ennek a modulnak a segítségével kell, hogy előállítsa a polinomokat az aktivitásból.
- **save.py:** Ha mentés módban indítottuk a script-et, akkor ennek a modulnak a segítségével kell feltölteni az adatbázist.

A script a következőket csinálja, sorrendben:

1. Beolvassa az argumentumokat. Ehhez az *initialise* modult használja.

Az argumentumok alapján:

- összegyűjti a tanuláshoz és a teszteléshez szükséges fájlokat,
- azt a területet, amit elemezni kell,
- azokat a feature-öket, amiket használnia fog.

2. Betölti a memóriába a fájlok tartalmát. Ehhez az *preprocess* modult használja.

3. Végigmegy az összes négyzeten:

1. Előfeldogozza az adott négyzet adatait, amihez a *preprocess* modult használja:

1. Időintervallum szerint csoportosítja az adatokat.
2. Felbontja hétköznapokra és hétvégékre, majd mindenkettőn végigmegy:

1. Egy min-max scaler segítségével összehasonlíthatóvá teszi a feature-öket.
2. Kiszámolja a feature-ök átlagát.
3. Timestamp szerint rendezzi az adatokat.

2. A tanító adathalmazból kidobja az outlier-eket.
3. A tanító adathalmazhoz kiszámolja az átlagos aktivitást minden időintervallumra.
4. A tanító adathalmazhoz kiszámolja a szórást minden időintervallumra.

5. A tesztelő adathalmazt napokra csoportosítja.
6. Ha vizualizációs módban fut, akkor kiszámolja az átlagos és az aktuális aktivitáshoz az interpolációs polinomot az adott négyzetre, és megjeleníti azt.
7. Ha mentés módban fut, akkor elmenti a négyzet kiszámolt adatait az adatbázisba.

Adatbázis

Egy fájl alapú adatbáziskezelő rendszert választottam, mert az adatbázisnak hordozhatónak és verziókezelő alatt nyomon követhetőnek kell lennie. A fájl alapú adatbáziskezelő rendszerek közül az SQLite a legnépszerűbb, ezért azt választottam, így biztos voltam benne, hogy a kezeléséhez találok karbantartott Python és Javascript library-t.

Az adatbázis egyetlen táblát fog tartalmazni, aminek **squares** lesz a neve. Ebben a következő mezők vannak:

- **square, integer:** Négyzet azonosító. Értéke egy 1 és 10000 közti egész szám.
- **day, integer:** December egy napjának száma. Értéke egy 1 és 31 közti egész szám.
- **minutes, integer:** Az adott napon az éjfél óta eltet percek száma. Értéke egy 0 és 1439 közti egész szám.
- **mean_activity, real:** Az adott négyzethez, naphoz, időponthoz tartozó átlagos aktivitás novemberből. Egy nullánál nagyobb valós szám.
- **standard_deviation, real:** Az adott négyzethez, naphoz, időponthoz tartozó átlagos aktivitás szórása novemberből. Egy nullánál nagyobb valós szám.
- **actual_activity, real:** Az adott négyzethez, decemberi naphoz, időponthoz tartozó aktivitás. Egy nullánál nagyobb valós szám.

Webapp

Node.js alapon fog elkészülni a webalkalmazás, amit azért választottam, mert:

- elég népszerű ahhoz, hogy a kapcsolódó kérdéseimre választ találjak az interneten.
- sok web framework (például a legnépszerűbb, az Express) közül választhatom ki a legmegfelelőbbet az alkalmazáshoz.

Web framework-nek az AdonisJs-t fogom használni, mert kellően stabil és jól dokumentált.

A webalkalmazásnak az lesz a feladata, hogy az adatbázist felhasználva tudja a szimulációt futtani és a grafikonokat kirajzolni.

Backend

A backend az előre kapott SQLite adatbázishoz tud hozzáérni és kiolvasni belőle az adatokat. Az SQLite adatbázis kezelését az AdonisJs is támogatja. Az adatbázis sémájáról a skript megoldási tervénél írtam. Arra fel kell készülni, hogy ez az adatbázis akár több GB is lehet. Viszont a feladat prezentáló jellege miatt pár másodperces várakozási idő megengedhető.

A kéréseket kiszolgáló controller az *AnomalyDetectorController* lesz. Ezt 2 útvonalon lehet elérni HTTP GET-el:

- **/getdataforsimulation:** Szimulációs módnál fogja hívni a frontend. Az *AnomalyDetectorController.getDataForSimulation(request, response)* metódus kezeli le a hívást. A kérés paraméterei:

- **squares:** Négyzet azonosítók, vesszővel elválasztva. Az azonosítók 1 és 10000 közti egész számok.
- **day:** December egy napjának a száma. 1 és 31 közti egész szám.
- **hour:** Az időpont első fele, az óra. 0 és 23 közti egész szám.
- **minute:** Az időpont második fele, a perc. 0 és 59 közti egész szám.

A metódus lekéri az adatbázisból azokat a négyzeteket, amiknek az azonosítója szerepel a paraméterként kapottak közt és az időpont is egyezik. A sorok következő mezőit küldi vissza: *square*, *mean_activity*,

actual_activity, *standard_deviation*. A választ JSON formájában kapja meg a kliens. Példa válasz:

```
[  
  {  
    square: 5535,  
    mean_activity: 0.0833442014201,  
    actual_activity: 0.112538050238,  
    standard_deviation: 0.0342322566198  
  },  
  ...  
]
```

- **/getdataforchart:** Grafikon elemző módnál fogja hívni a frontend. Az *AnomalyDetectorController.getDataForChart(request, response)* metódus dolgozza fel a kérést. A paraméterei:
 - **square:** Négyzet azonosító. 1 és 10000 közti egész szám.
 - **day:** December egy napjának a száma. 1 és 31 közti egész szám.A metódus lekéri az adatbázisból az adott négyzethez tartozó összes adatot az adott napra. A sorok következő mezőit küldi vissza: *minutes*, *mean_activity*, *actual_activity*, *standard_deviation*. A választ JSON formájában kapja meg a kliens, hasonlóan a */getdataforsimulation* kéréshez.

Frontend

A frontend felelős a felhasználói felület megjelenítéséért. A következő oldalakat kezeli:

- **Szimulációs:** A / útvonalon érhető el, tehát ez a kezdőoldal. Itt lehet majd szimuláció futtatni.
- **Grafikon elemző:** A /charts útvonalon érhető el. A szimuláció oldalról lehet ide jönni. Itt lehet majd grafikonokat kirajzolni.

- **Terület választó:** A **/mapsquares** és a **/chartsquares** útvonalon érhető el. A szimulációs és a grafikon elemző oldalról lehet idejutni. Itt lehet majd területet kiválasztani.

A HTML generáláshoz Nunjucks template-eket használok. A közös HTML keretet a *base.njk* tartalmazza, a közös stíluselemeket a *style.css*.

Szimulációs oldal

A szimulációs oldal egészét egy térkép foglalja el. A bal oldalon, áttetsző fehér háttér felett van a menü, a tartalma középre igazítva a következő, sorrendben:

- Gomb, ami a grafikon elemző oldalra visz. Szövege: *CHECK THE CHARTS*.
- Gomb, ami a terület kiválasztó oldalra visz. Szövege: *SELECT THE SQUARES*.
- Sor, ahol az időpontot lehet kiválasztani. A sorban a következők vannak, sorrendben:
 - Szöveg: *2013 december*.
 - Select komponens, ahol kiválaszthatjuk december egy napját, azaz egy 1 és 31 közti egész számot. A kezdőértéke 1.
 - Select komponens, ahol kiválaszthatjuk az órát, azaz egy 0 és 23 közti egész számot. A kezdőértéke 0.
 - Select komponens, ahol kiválaszthatjuk a percet. Értéke 00, 10, 20, 30, 40 vagy 50 lehet. A kezdőértéke 10. Ha a nap 1 és az óra 0, akkor a perc értéke nem lehet 00.
- Szöveg: *Based on the data from the last 10 minutes..*
- Gomb, amivel a szimuláció futtatható. Zöld és a felirata *RUN*. Ha fut a szimuláció, akkor piros és a felirata *STOP*.
- Kék információ szöveg, ami kezdetben üres, utána a következő értékeket veheti fel: *Loading the map..., Processing data..., Waiting for the next pack of data..., Something unexpected happened..*

A szimuláció menete:

1. Kiválasztjuk a területet, ami 2 féleképpen történhet:
 1. A felhasználó rákattint a terület kiválasztó gombra, ami a terület kiválasztó oldalra visz. Lentebb lesz leírás arról, hogy lehet területet kiválasztani. Ha kiválasztotta a területet, akkor ezt cookie-ba elmentjük. Fontos, hogy a kiválasztott területet mind szimuláció, mind grafikon esetén cookie-ba mentjük. A felhasználó visszanavigál a szimulációs oldalra.
 2. Cookie-ból betültjük a területet.
2. Kiválasztjuk az időpontot.
3. A *RUN* gombbal indítjuk a szimulációt. A gombot pirosra színezzük és a feliratát *STOP*-ra változtatjuk.
4. Betöltyük a négyzeteket. Az információs szöveget erre frissítjük: *Loading the map....*
5. Letöltyük a backendről a kiválasztott időpontnak és területnek megfelelő adatokat. A backendnek a *getdataforsimulation* szolgáltatását hívjuk meg. Közben az információs szöveget erre frissítjük: *Processing data....* A letöltés ideje alatt fehér négyzetek lesznek láthatóak a térképen, a kijelölt terület helyén. A négyzetek kattinthatók, amire egy információs ablakot jelenítenek meg. Egyszerre csak 1 ablak lehet aktív. Az ablakban a következő szöveg van, ha még nem töltöttük le hozzá az adatot:

Square: {...}

Time: day {...}, at {...}:{...}

No data available yet.

6. A letöltés után minden négyzethez kiszámolunk egy értéket ami az anomália valószínűségét fogja reprezentálni:
$$\frac{\text{abs}(\text{novemberi_átlagos_aktivitás} - \text{aktuális_aktivitás})}{(2 * \text{novemberi_átlagos_aktivitás_szórása} + \text{konstans})}$$
, ahol a konstans értéke az **0.01**.
7. Megjelenítjük a letöltött adatokat. Az információs ablakokban kattintás után a következőket írjuk ki:

```
Square: {...}  
Time: day {...}, at {...}:{...}  
Anomaly probability: {...}  
Actual activity: {...}  
Mean activity in November: {...}  
Activity standard deviation in November: {...}
```

8. Az anomália valószínűségének megfelelően megváltoztatjuk a square színét teljesen áttetsző piros és tömör piros közt.
9. Várunk 5 másodpercet. Közben az információs szöveget erre frissítjük:
Waiting for the next pack of data....

A szimuláció futása alatt az időpont kiválasztó select komponensek kikapcsolt állapotban vannak. Hiba esetén erre frissítjük az információs szöveget: *Something unexpected happened..* Hiba esetén vagy a szimuláció befejeztével a gombot zöldre színezzük és a feliratát *RUN*-ra változtatjuk.

A Google térképét választottam, mert:

- támogatja azokat a funkciókat, amiket használni fogunk (térkép mozgatása, nagyítása, négyzetek megjelenítése, színezése, négyzetekhez ablakok feldobása)
- és a jó dokumentációja megkönnyíti a használatát.

A HTML generáláshoz használt Nunjucks template a *main.njk*. Ez kibővíti a *base.njk*-t. A logika a *main.js*-ben található.

Grafikon elemző oldal

Az grafikon elemző bal oldalán, fehér háttér felett van a menü, a tartalma középre igazítva a következő, sorrendben:

- Gomb, ami a szimulációs oldalra visz. Szövege: *CHECK THE MAP*.
- Gomb, ami a terület kiválasztó oldalra visz. Szövege: *SELECT THE SQUARES*.
- Sor, ahol az időpontot lehet kiválasztani. A sorban a következők vannak, sorrendben:

- Szöveg: *2013 december.*
- Select komponens, ahol kiválaszthatjuk december egy napját, azaz egy 1 és 31 közti egész számot. A kezdőértéke 1.
- Szöveg: *Based on the data of the selected day..*
- Gomb, amivel a grafikon kirajzolható. Zöld és a felirata *SHOW*.
- Kék információ szöveg, ami kezdetben üres, utána a következő értékeket veheti fel: *Processing data..., Something unexpected happened..*

A grafikon kirajzolásának menete:

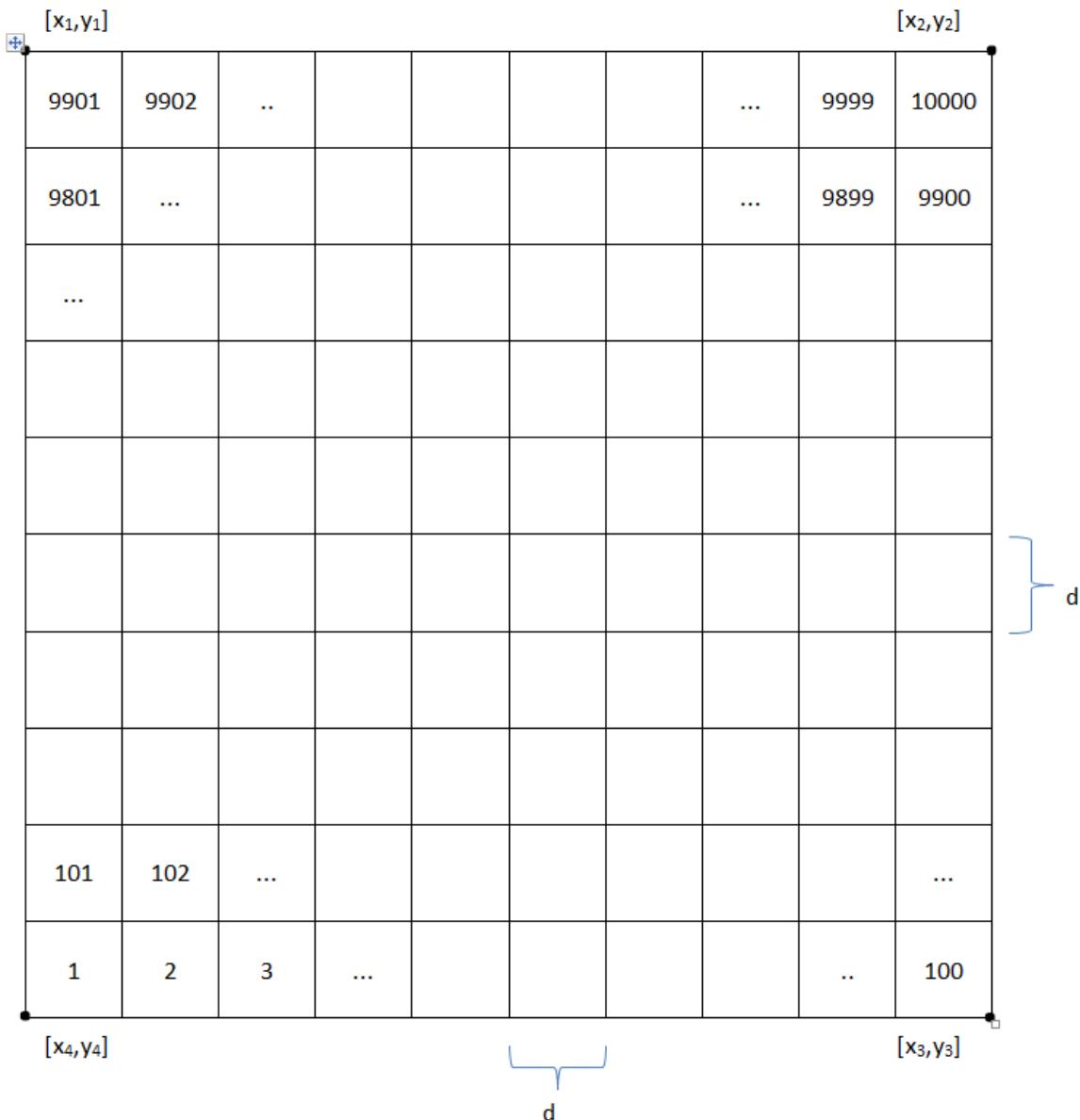
1. Kiválasztjuk a területet, ami 2 féleképpen történhet, úgyanúgy, mint ahogy a szimulációs oldalnál le van írva.
2. Kiválasztjuk a napot.
3. Megnyomjuk a *SHOW* gombot. Ekkor az információs szöveg erre változik: *Processing data....* Letöltsük a backendről a kiválasztott időpontnak és területnek megfelelő adatokat. A backendnek a *getdataforchart* szolgáltatására hívunk be.
4. Ha megérkezett az adat, az információs szöveget töröljük. Kirajzoljuk a grafikont, a következő vonalakkal:
 - Az átlagos aktivitást az adott nap. Narancs színű.
 - A novemberi átlagos aktivitást. Fekete színű.
 - A novemberi átlagos aktivitás és a novemberi átlagos aktivitás szórásának az összegét. Szürke színű.
 - A novemberi átlagos aktivitás és a novemberi átlagos aktivitás szórásának a különbségét. Színtelen szürke színű.

Amint betöltődött az oldal, elkezdjük kirajzolni a grafikont. Grafikon kirajzolására a Chart.js-t fogom használni, mert ez volt a legnépszerűbb library a közösségi körében erre a feladatra.

A HTML generáláshoz használt Nunjucks template a *charts.njk*. Ez kibővíti a *base.njk*-t. A logika a *charts.js*-ben található.

Terület kiválasztó oldal

A terület kiválasztó oldal egészét egy térkép foglalja el. A térkép kezdetben Milánót mutatja úgy, hogy az egész város látszódjon. A térképen megjelennek az adathalmazban definiált négyzetek, mind a 10000:

A négyzetek félig átlátszó feketével vannak színezve. A kiválasztott négyzetek félig átlátszó pirossal.

2 féleképpen jöhetünk ide és jelölhetjük ki a területet:

- Ha a szimulációs oldalról (a /mapsquares-en keresztül) jövünk ide, akkor egy négyzetet úgy lehet kijelölni, hogy rákattintunk. Szintén így lehet a jelölést levenni egy már kijelölt négyzetről. Ebben a módban bármennyi

négyzetet kijelölhetünk. Legalább egy négyzetnek kiválasztva kell lennie.

Ezért ha az utolsó kiválasztott négyzetre rákattint, akkor nem történik semmi.

- Ha a grafikon elemző oldalról (a `/chartsquares`-en keresztül) jövünk ide, akkor egyszerre csak 1 négyzet lehet kijelölve. Mindig az a négyzet van kijelölve, amire utoljára kattintottunk.

Minden egyes kijelölés, vagy kijelölés megszüntetése után elmentjük az aktuális kijelölt négyzeteket cookie-ba, szimulációs mód esetén `selected_squares_for_map` azonosítóval, grafikon elemző esetén `selected_squares_for_chart` azonosítóval. A cookie kezeléssel kapcsolatos logika a `cookies.js`-ben található. Ez a `js-cookie` külső library-t használja.

A HTML generáláshoz használt Nunjucks template a `squares.njk`. Ez kibővíti a `base.njk`-t. A logika a `squares.js`-ben található.

Megvalósítás

Script

A forráskód az `algorithm` mappában található meg. Itt a megoldási tervben definiált Python fájlok vannak.

A forráskód PEP 8 szerint van formázva. A PEP 8 a Python fejlesztői által ajánlott és a legelterjedtebb formázási stílus. A kódot a 2.3.1-es `pycodestyle`-al validálom. Az `algorithm` mappában található `setup.cfg` a `pycodestyle` opcionális konfigurációs fájla. Csak annyit tettem bele, hogy ne generáljon warningot a hosszú sorok miatt. A kód ellenőrzőt az `algorithm` mappában indított `pycodestyle` parancsal lehet futtatni. Hiba esetén kiírja a hibák helyét és hogy mi volt a probléma az egyes helyeken; hiba hiányában viszont nem ír ki semmit. Példa hibákra:

```
zsmester@thinkpad:~/anomaly-detector/algorithm$ pycodestyle  
.common_function.py:42:36: E201 whitespace after '('  
.constant.py:13:14: E222 multiple spaces after operator  
.detect_anomaly.py:105:14: E261 at least two spaces before  
inline comment  
.display.py:17:104: E251 unexpected spaces around keyword  
/ parameter equals
```

A végleges forráskódra nem ír hibát.

3.5-ös verziójú Python-t használtam, a környezet összerakásához pedig 1.6.5-ös Anaconda *Cloud command line manager*-t. Utóbbi segítségével fértem hozzá az alábbi library-khez:

- *numpy*
- *sklearn*
- *matplotlib*: A grafikonok megjelenítéséhez.
- *scipy*: Az interplációs függvényekhez.

A megoldási tervnek megfelelően készítettem el a következő modulokat (kiemelve a fontosabb függvényiket):

- **detect_anomaly.py**: A megoldási tervnek megfelelően ez a belépési pont, a script csak akkor fut, ha konkréten ez a file lett futtatva, és nem csak importálva:

```
if __name__ == '__main__'
```

- **initialise.py**

```
def initialise()
```

- **common_function.py**: Például:

```
def sort_arrays_based_on_the_first(first_array,  
second_array)
```

- **constants.py**
- **preprocess.py:**

```
def load_squares(files, squares):
```

- **display.py**
- **interpolate.py:**

```
def create_interpolation_polynomial(x_points,  
y_points)
```

- **save.py:**

```
def write_square_to_database(square, mean_activities,  
actual_activities, standard_deviations)
```

A forráskód docstring-ek segítségével dokumentálva van, amiből HTML dokumentációt a Sphinx-el lehet generálni. Az *algoritm/docs* könyvtárban egy *make html* parancsot futtatva a *_build/html* könyvtárba generálódik le a HTML dokumentáció, ami így néz ki:

The screenshot shows a Sphinx-generated documentation page for the *AnomalyDetector* project. The main content area has a light gray background and features a large title "Welcome to AnomalyDetector's documentation!" followed by a "Contents:" section. Below the contents, there is a "Indices and tables" section. On the left side, there is a sidebar with a dark gray header containing "Table Of Contents". Under the header, the sidebar lists "Welcome to AnomalyDetector's documentation!", "Indices and tables", "This Page", "Show Source", and "Quick search" with a search input field and a "Go" button. At the bottom of the sidebar, there is a footer with copyright information: "©2017, Zsolt Mester. | Powered by Sphinx 1.6.3 & Alabaster 0.7.10 | Page source".

Welcome to AnomalyDetector's documentation!

Contents:

- [common_function module](#)
- [constant module](#)
- [detect_anomaly module](#)
- [display module](#)
- [initialise module](#)
- [interpolate module](#)
- [preprocess module](#)

Indices and tables

- [Index](#)
- [Module Index](#)
- [Search Page](#)

©2017, Zsolt Mester. | Powered by Sphinx 1.6.3 & Alabaster 0.7.10 | Page source

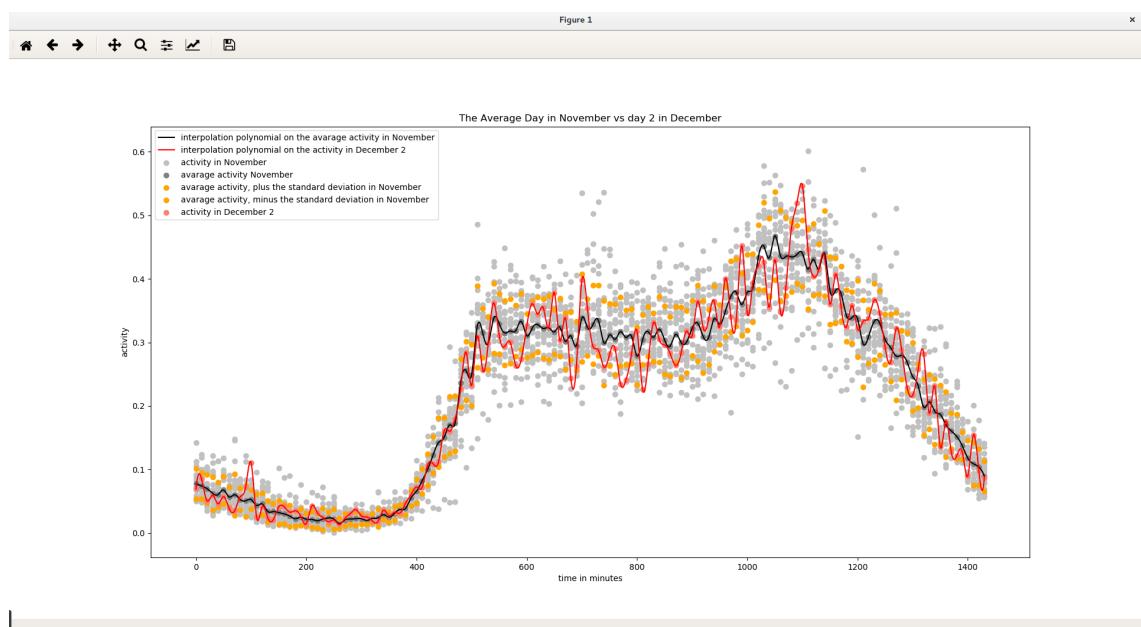
A script-et a megoldási tervben leírt paraméterekkel lehet futtatni. Az *algorithm* mappában található egy *run-anomaly-detector.sh* bash script, amit az *erdos.inf.elte.hu* szerveren használtam az adatbázis legenerálásához. 10 menetben készítettem el a teljes adatbázist, hogy ne foglaljam le a szerver összes memóriáját a futás alatt:

```
# ...
python3 detect_anomaly.py --training /mnt/disk2/tim-bd-
challenge/milano-november/ --testing /mnt/disk2/tim-bd-
challenge/milano-december/ --square_from 2000 --square_to
2999 --action save > log3000.txt 2>&1
# ...
```

A végleges adatbázis 1.9 GB lett.

Az algoritmus tesztelésére használható a *visualize* mód, például így:

```
python detect_anomaly.py --training ~/big-data-
repository/milano/cdr/2013-11 --testing ~/big-data-
repository/milano/cdr/2013-12 --square_from 1 --square_to 1
--action visualise
```


Webapp

A webalkalmazás a megoldási tervnek megfelelően Node.js és AdonisJs alapon készült el. Package managernek a Node.js rendszerét, az *npm*-et használtam. A *webapp/package.json*-ben találhatók a külső függőségek, amiket az *npm install* parancsal lehet a *webapp/node_modules* mappába feltelepíteni.

A környezet konfiguráláshoz egy *.env* fájlt szükséges elhelyezni a *webapp* mappába. Egy minta a *webapp/.env.example*. A következőket érdemes benne bekonfigurálni:

- **HOST:** A cím, ahol a szervert indítani fogja. Ha lokálisan szeretnénk futtatni a *webappot* akkor ez *localhost* legyen.
- **PORT:** A cím portja, ahol a szervert indítani fogja.
- **APP_KEY:** A cookie-k titkosításához szükséges. A *webapp* mappában futtatott *./ace generate:key* parancsal generálható.
- **NODE_ENV:** Fejlesztés esetén *development*, éles app esetén *production*.
- **CACHE_VIEWS:** Éles app esetén természetesen ennek az értéke *true*, a fejlesztést viszont megkönnyíti, ha debugolásnál nem kell azzal törődni, hogy az adott view tényleg a legfrissebb-e.
- **DB_CONNECTION:** Az adatbázis típusa. Esetünkben ez *sqlite*.

Az adatbázis bekötéséhez a script segítségével legenerált adatbázist *processed_data.sqlite* néven a *webapp/database* mappába kell tenni.

A webalkalmazás futtatásához a *webapp* mappában kell kiadni a következő parancsot

- fejlesztéshez: *npm run serve:dev*,
- és éles applikációhoz: *npm run serve*.

Tesztelés

TODO